

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiivilasjad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Ungari

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kohtute korraldust ja haldamist käsitleva seaduse kohaselt tegutsevad Ungaris ainult ühte liiki erikohtud: tööõigus- ja haldusasju menetlevad haldus- ja töökohtud. Muud asjad peale tööõigus- ja haldusasjade kuuluvad üldkohtute pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, lahendatakse haldusvaidlus halduskohtumenetluses. Haldusvaidlus puudutab haldusasutuse sellise tegevuse või tegevusetuse seaduslikkust, mille eesmärk on muuta või mille tagajärjel muutub haldusõigusega reguleeritud või sellest mõjutatud üksuse õiguslik olukord. Avalik-õiguslikke teenistussuhteid ja halduslepinguid käsitlevad vaidlused on samuti haldusvaidlused.

Haldusasju menetleb esimeses astmes haldus- ja töökohtus või seaduses sätestatud juhtudel üldkohus (*törvényszék*) või Ungari Ülemkohus (*Kúria*). Haldus- ja töökohtute pädevusse kuuluvad halduskohtuasjad ja muud halduskohtumenetlused, mis ei ole seaduse kohaselt antud üldkohtute või *Kúria* pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, kuuluvad üldkohtu pädevusse asjad, mis on seotud riigi keskvalitsusasutuste seaduses mõeldud sõltumatute reguleerivate asutuste, autonoomsete riiklike haldusorganite ja valitsusasutuste haldustegevusega ning raudteemeti, lennuameti ja Ungari Riigipanga haldustegevusega, välja arvatud avalik-õiguslikku teenistussuhet puudutavad asjad.

Üldkohtud teevad otsuseid haldusorganite määramise menetlustes ning kohtumenetlustes, mis käsitlevad kogunemisevabaduse kasutamist, juurdepääsu salastatud andmetele ja avalik-õiguslikke asutusi.

Kúria pädevusse kuuluvad kohaliku omavalitsuse määruste ja muude õigusaktide vahelise vastuolu hindamise menetlused, menetlused, mis käsitlevad juhtumeid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetlused, millega kehtestatakse põhiseadusliku kaebuse lahendamise menetluslikud vahendid.

Tööõiguslikud menetlused hõlmavad menetlusi, mis tulenevad tööseadustiku kohaselt sõlmitud õigussuhtest, avalikus sektoris töötamisest, teenistussuhtest (välja arvatud õigusaktides sätestatud juhud), riiklikus tööhõivekavas osalemisest, spordiseaduse kohaselt sõlmitud töölepingutest, kutseõppe raames sõlmitud õpipoisilepingutest, riikliku kõrgharidusseaduse kohaselt sõlmitud üliõpilase praktikalepingutest või töösuhetest, mille sotsiaalkooperatiivi või töökooperatiivi liikmed on sõlminud kooperatiiviga, ning muudest tööõiguslike nõuete maksmapanemise menetlustest vastavalt tööseadustikus sätestatule. Tööõiguslik menetlus jääb selleks isegi siis, kui menetlusosalise isik muutub üleandmise, võla ülevõtmise, tööandja õigusjärglasega asendamise või tööandja isiku muutumise tõttu. Kui töötaja esitab maksejõuetu tööandja vastu rahalise nõude, mis tuleneb tööõiguslikust nõudest ja on seotud pankrotivara hulka kuuluva varaga, ning pankrotihaldur vaidlustab selle nõude, võib töötaja algatada pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tööandja vastu tööõigusliku hagi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vastavalt kohtute korraldust ja haldamist käsitlevale seadusele teevad esimeses astmes otsuseid piirkonnakohtud (*járásbírószág*) ja üldkohtud. Üldkohtud teevad esimeses astmes otsuseid asjades, mis ei kuulu seaduse kohaselt piirkonnakohtu pädevusse. Piirkonnakohtute pädevusse kuuluvad järgmised asjad:

- a) omandiõigust puudutavad menetlused, kui vara väärtus ei ületa 30 miljonit Ungari forintit või omandiõigusel põhineva nõude väärtust ei ole võimalik kindlaks määrata, välja arvatud
 - aa) autoriõigust ja kaasnevaid õigusi ning tööstusomandi õigusi käsitlevad menetlused;
 - ab) avaliku võimu teostamisega seotud kahjude hüvitamiseks ja esialgse olukorra taastamiseks algatatud menetlused;
 - ac) avalikes huvides algatatud menetlused;
 - ad) juriidilise isiku asutamise ja ebaseadusliku tegutsemisega seotud menetlused;
 - ae) juriidilise isiku ja tema praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused ning praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused, mis tulenevad nende osalusest juriidilises isikus;
- b) isikustaatusesega seotud menetlused;
- c) täitemenetlused.

Üldkohtud menetlevad kohtuasju esimeses astmes. Samuti lahendavad nad teise astme kohtuna piirkonnakohtute ning haldus- ja töökohtute otsuste peale esitatud kaebusi.

Piirkondlikud apellatsioonikohtud (*ítélőtábla*) teevad otsuseid üldkohtute otsuste peale esitatud selliste avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning menetlevad muid nende pädevusse kuuluvaid asju.

Ungari ülemkohus on *Kúria*. Õigusaktides sätestatud juhtudel teeb *Kúria* otsuseid üldkohtute ja piirkondlike apellatsioonikohtute otsuste peale esitatud avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning kohtuliku läbivaatamise taotluste kohta. Samuti lahendab *Kúria* kohalike omavalitsuste määruste ja muude õigusaktide sätete vahelisi vastuolusid ning tunnistab vajaduse korral sellised määrused kehtetuks, teeb kindlaks juhtumid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetleb muid tema pädevusse kuuluvaid asju.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kohus, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht, on pädev menetlema kõiki kohtuasju, mis ei kuulu ühegi teise kohtu ainupädevusse.

Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha või kui kostjal selline elukoht puudus, määratakse kohtualluvus kindlaks hageja Ungaris oleva elukoha või – selle puudumisel – hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks tema Ungaris oleva asukoha alusel.

Kui kostja töökoht asub tema elukohast erinevas kohas, annab kohus kostja taotlusel, mis on esitatud hiljemalt koos kostja kirjaliku kaitsevähitega, asja arutamise ja otsuse tegemise üle kohtule, kelle tööpiirkonnas asub töökoht.

Kui hagi algatatakse isiku vastu, kes ei ole füüsiline isik, sõltub üldine kohtualluvus mitte ainult selle isiku asukohast, vaid ka sellise organi või organisatsioonilise üksuse tegevuskohast, kellel on õigus esindada seda isikut kohtuvaidluses. Kahtluse korral tuleb asukohana käsitleda selle isiku

tegevuskohta. Kui muu kui füüsilise isiku asukoht on Budapestis, kuid tema tegevus toimub Pesti maakonna territooriumil, arutab kohtuasja see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab Pesti maakonda.

Kui muu kui füüsilise isiku asukoht ei ole Ungaris, määratakse Ungari hageja (kes ei ole füüsiline isik) esitatud hagi puhul kohtualluvus kindlaks hageja asukoha või tegevuskoha alusel. Kui hageja on Ungari füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks kas hageja elukoha alusel või selle puudumise korral hageja viibimiskoha alusel.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Ainupädevusega kohtu puudumisel võib hageja esitada hagiavalduse muule kohtule kui see, kellel on üldine pädevus seoses kostjaga. Konkreetsemalt võib seadusega ette nähtud elatise maksmise kohustuse määramiseks esitada avalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht. Kinnisvara omandi või valdusega seotud hagiavalduse või kinnisvara asjaõigusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub asjaomane kinnisvara. Lepingulise nõude maksmapanemiseks võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas tehti tehing või tuleb osutada teenust. Tarbija lepingulise nõude maksmapanemiseks äriühingu vastu võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht Ungaris või selle puudumisel hageja viibimiskoht Ungaris. Lepinguvälise kohustusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kahju tekitamise või tekkimise geograafiline asukoht.

Kui varalistes vaidlustes ainupädevust omav kohus puudub, on pädevaks kohtuks see kohus, kelle tööpiirkonnas kostja viibib eeldatavasti pika aja jooksul (nt töötaja või üliõpilasena). Neil alustel ei saa kohtualluvust kindlaks määrata nende kostjate puhul, kellel puudub kohtumenetlusteovõime.

Välisriigi juriidilise isiku vastu võib esitada varaga seotud hagiavalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kellele on tehtud ülesandeks välisriigi juriidilise isiku asjaajamine. Selliseid varalisi vaidlusi on pädev lahendama ka kohus, kelle tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku Ungari filiaal või kaubandusagent.

Käendaja ja põhivõlgniku vastu saab esitada ühise hagiavalduse kohtule, kes on kohtualluvuse kindlakstegemist käsitlevatel mis tahes alustel pädev menetlema kõiki hagisid, mis esitatakse põhivõlgniku vastu.

Eestkostete seadmiseks algatatud hagi on pädev menetlema kohus, kelle tööpiirkonnas asub hooldeasutus, kus on eestkostetava majutuskoht, või koht, kus eestkostetav saab pikaajalist haiglaravi või harilikult elab.

Abieluasjades on pädev ka abikaasade viimase ühise hariliku viibimiskoha järgne kohus.

Hagi põlvnemise tuvastamiseks, lapse hooldusõiguse määramiseks, lapse paigutamiseks kolmanda isiku juurde, lapse hooldusõiguse tühistamiseks, lapsendamise tühistamiseks või alaealisele lapsele elatise määramiseks võib samuti algatada kohtus, kelle tööpiirkonnas asub asjaomase alaealise lapse elu- või viibimiskoht.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui õigusaktides on sätestatud, et konkreetsel kohtul on asjas ainupädevus. Seda kohaldatakse näiteks järgmistel juhtudel.

Kui seaduses, Euroopa Liidu siduvas õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti, on kostja Ungaris asuva elukoha kohtul ainupädevus menetleda hagisid, mille äriühing algatab tarbija vastu lepingulisest suhtest tuleneva nõude maksmapanemiseks. Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Kui kannatanu võib vastutuskindlustuslepinguga seotud õigusnormi kohaselt nõuda ka kahju hüvitamist ja esialgse olukorra taastamist kolmandalt isikult, kes ei ole kahju põhjustanud isik, kuulub kolmanda isiku vastu algatatud hagi hageja Ungaris asuva elukoha järgse kohtu ainupädevusse, kui seaduses, Euroopa Liidu siduva õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti. Kui hagejal puudub Ungaris elukoht, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks tema Ungaris oleva asukoha alusel. Kui hagejal pole Ungaris ei elu-, viibimis- ega asukohta, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Täitmise lõpetamiseks või piiramiseks algatatud hagi kuulub täitmismääruse teinud piirkonnakohtu ainupädevusse. Kui täitmismäärust ei teinud piirkonnakohtu, kuulub asi võlgniku elukoha piirkonnakohtu pädevusse.

Hagi õigusvastaselt arestitud vara aresti alt vabastamiseks kuulub selle piirkonnakohtu ainupädevusse, kelle tööpiirkonnas toimus vara arestimine.

Hagi täitemenetluses osalemise loa saamiseks kuulub selle kohtu ainupädevusse, kes jättis kohtulikus täitemenetluses pandipidaja taotluse rahuldamata.

Hagi, mille eesmärk on muuta notari otsust omandikaitset puudutavas asjas, kuulub asjaomase notari asukoha kohtu ainupädevusse.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Varaga seotud asjades võivad pooled otsustada, et nendevahelist käimasolevat vaidlust või konkreetselt õigussuhtest tulenevat mis tahes tulevikus tekkivat vaidlust on pädev lahendama konkreetne kohus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kohtualluvuses võib kokku leppida kirjalikult, suuliselt (kirjaliku kinnitusega), vormis, mis vastab poolte vahel välja kujunenud äritavadele, või rahvusvahelises kaubanduses osalevate poolte vahel sellises vormis, mis vastab sellist laadi kokkuleppeid sõlmivate poolte asjaomases valdkonnas üldtuntud ja laialt kasutatud kaubandustavadele, mis on või peaksid olema pooltele teada.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohtu. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes. Kohtualluvust ei tohi valida nii, et see takistab tarbijal lepingulise nõude äriühingu vastu maksmapanemist selles kohtus, kelle tööpiirkonnas asub tarbija elukoht Ungaris või selle puudumisel tarbija viibimiskoht Ungaris.

Varaga seotud küsimustes ei saa pooled poolelioleva kohtuvaidluse või konkreetselt õigussuhtest tuleneva mis tahes tulevase vaidluse lahendamiseks määrata pädevaks kohtuks Budapesti pealinna piirkonna üldkohut ega Budapesti lähiümbruse üldkohut seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad üldkohtute pädevusse, ning Pesti keskset piirkonnakohtu seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad piirkonnakohtute pädevusse.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Haldus- ja töökohtud on ainsad Ungaris tegutsevad erikohtud.

Tööõiguslike hagide suhtes kohaldatakse punktis 2.2.1 kirjeldatud kohtualluvuse üldnorme. Hagiavaldust esitav töötaja võib valida kohtu, kellel on üldine pädevus kostja suhtes, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub töötaja elukoht või elukoha puudumisel töötaja viibimiskoht Ungaris, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub koht, kus töötaja töötab või on kaua aega töötanud. Kui kaashageja või nõue kuulub selle kohtu pädevusse, kes on pädev lahendama tööõiguslikke hagisid, samas kui teine kaashageja või nõue kuulub piirkonnakohtu või üldkohtu pädevusse, kuulub hagi töökohtu pädevusse, tingimusel et poolte või nõuete liitmine on seadusega lubatud.

Haldushagid tuleb esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas teostati vaidlusalust haldustegevust, välja arvatud juhul, kui seadusega on sätestatud mõne teise kohtu ainupädevus. Kui vaidlusalust haldustoimingut teostati rohkem kui ühes menetlusastmes, kuulub asi selle kohtu territoriaalsesse pädevusse, kelle tööpiirkonnas teostati haldustoimingu esimene aste.

Kinnisvaraga seotud õiguste, kohustuste ja õigussuhete puhul on haldustegevuse teostamise kohaks kinnisvara asukoht. Tegevusest teatamise või selleks loa andmise puhul on selleks koht, kus tegevust teostatakse või kavatakse hakata teostama. Kui eelnimetatud kaks juhtu välja arvata, on üleriikliku

pädevusega piirkondliku riikliku haldusorgani haldustegevuse kohaks hageja elu- või viibimiskoht või juriidiliste isikute ja juriidilise isiku staatuse üksuste puhul üksuse asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht. Kui riiklik haldusorgan, kelle asukoht on Budapestis, kuid kelle tegevuspiirkond hõlmab peamiselt Pesti maakonda või selle osa, on teostanud haldustegevust oma asukohas, on tegevuskohaks Pesti maakond. Tegevusetuse korral on haldustegevuse teostamise kohaks haldusorgani asukoht, välja arvatud eespool nimetatud esimesel kolmel juhul.

Teatavate haldus- ja töökohtude territoriaalne pädevus hõlmab konkreetset piirkonda. Need on Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohus, Budapesti lähiümbruse haldus- ja töökohus, Debreceni haldus- ja töökohus, Győri haldus- ja töökohus, Miskolci haldus- ja töökohus, Pécsi haldus- ja töökohus, Szegedi haldus- ja töökohus ning Veszprémi haldus- ja töökohus.

Hagid, mis käsitlevad sotsiaalkindlustust, sotsiaal- või lastetoetusi ning riiklike tööhõiveasutuste antud hüvitisi või toetusi, kuuluvad selle haldus- ja töökohtu pädevusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht või juriidilisest isikust või juriidilise isiku staatuse üksusest hageja puhul hageja asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht.

Halduslepinguid käsitlevad hagid tuleb esitada sellele piirkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas leping sõlmiti. Käendaja vastu esitatud nõuet on pädev arutama kohus, kelle kohtualluvusse kuulub mis tahes alustel põhivõlgnik.

Kui haldustegevust teostati välisriigis, kuulub hagi Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohtu ainupädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, võivad halduslepingu pooled vastu võtta eraldi kokku lepitud kohtualluvuse klausli, millega lepatakse kokku, et nende vahel seoses halduslepinguga tekkivate tulevaste kohtuvaidluste pädevus on sellel haldus- ja töökohtul, kellel on territoriaalne pädevus konkreetsetes piirkonnas. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus kõikides halduslepinguga seotud hagides. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohut.

Pooled ei saa halduslepingust tulenevate tulevaste vaidluste kohtualluvuse kohaks valida Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohtu.

Avalik-õigusliku teenistussuhtega seotud hagiavaldus tuleb esitada kohtule, kelle territoriaalsesse pädevusse kuulub töö tegemise koht. Kui hageja on füüsiline isik, võib hagiavalduse esitada ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht.

Haldus- ja töökohtude otsuste peale esitatud kaebused ning üldkohtute pädevusse kuuluvad hagid kuuluvad Budapesti pealinnapiirkonna üldkohtu ainupädevusse.

Viimati uuendatud: 15/01/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.